

- Geef concreet aan wat leerlingen aan het eind van een les kunnen of wat zij geoefend hebben: 'Aan het eind van de les weet je..., kun je..., heb je... geoefend, heb je... toegepast etc.' In de lesmethoden zijn hier vaak checklists voor opgenomen.
- Bespreek het doel van de les in de context van wat eerder aan bod is geweest. Dit kan op verschillende manieren.
  - Bespreek met de leerlingen: waarom gaan ze dit leren; waarom gaan ze deze taak uitvoeren; hoe verhoudt het zich tot wat ze eerder geleerd of gedaan hebben; hoe verhoudt het zich tot wat nog gaat komen?
  - Deel een overzicht uit van wat er in de les wordt behandeld. Bespreek in interactie met de leerlingen welke kennis en vaardigheden nodig zijn in deze les. Laat ruimte op het overzicht om aantekeningen te maken. Power-Point-handouts zijn hier zeer geschikt voor, maar gebruik ook het digibord. Daar kunt u aantekeningen bij het overzicht maken en het later de leerlingen toesturen.
  - Maak een overzicht van een groot deel van de leerstof (op de computer via digibord of maximaal één A4) en bekijk bij aanvang van iedere les welke onderdeel van het overzicht aan bod komt. Laat leerlingen onderdelen die behandeld zijn markeren. Vraag ze naar hun kennis over eerder behandelde stof.
  - Laat leerlingen in subgroepen zelf de relatie tussen de nieuwe leerstof of taak en de eerdere stof bespreken. Ze kunnen dit bijvoorbeeld doen aan de hand van het huiswerk of de in de vorige les uitgevoerde taken.

6.3 Huiswerk en toetsen bespreken

Het bespreken van huiswerk is meestal een opstap naar het vervolg van de les en vindt dan ook vaak in het begin van de les plaats. Houd bij de bespreking rekening met de dyslectische leerlingen.

- Geef ze voldoende tijd om werk te verbeteren. Zorg ervoor dat het stil is. Dat benadrukt dat correctie belangrijk is en niet iets wat er even tussendoor kan.
- Kijk regelmatig met de leerlingen naar de gemaakte opdrachten in de werkboeken of laat ze dat samen doen. Hierbij gaat het niet om controle of alles wel gemaakt is, maar om te beoordelen of de opdrachten zo gemaakt zijn, dat de leerling er geen problemen mee krijgt tijdens het leren van de stof voor een proefwerk. Er mogen dan geen fouten in zitten.
- Laat leerlingen een kopie van een correct ingevuld werkboek maken wanneer verbeteringen tot een onoverzichtelijk geheel leiden.
- Laat leerlingen zelf werk corrigeren en bedenken waarom iets fout is. Dan leren zij meer van gemaakte fouten. Deel daarvoor eventueel correctiebladen uit en laat leerlingen samen de gemaakte opdrachten bespreken. Dit bevordert het zelfstandig werken, geeft mogelijkheid tot differentiatie in tempo en het geeft u de gelegenheid met individuele leerlingen of een klein groepje problemen te bespreken.

- Bespreek toetsen, werkstukken of schoolonderzoeken inhoudelijk of laat leerlingen er samen naar kijken, zodat zij van hun fouten kunnen leren. Geef leerlingen nooit het cijfer zonder inzage in de toets.
- Geef na een toets klassikaal aan wat de meeste leerlingen nu duidelijk beheersen, dus wat over het algemeen goed gaat. Geef dan de meest voorkomende fouten of onvolledigheden en laat leerlingen met elkaar bedenken hoe zij deze voortaan kunnen voorkomen.
- Bespreek indien nodig individueel met (dyslectische) leerlingen hun proefwerk, overleg welke stof zij moeten herhalen en geef indien nodig extra oefenstof. Bespreek in het bijzonder de problemen in het proefwerk die te maken kunnen hebben met dyslexie, bijvoorbeeld spelfouten in eenvoudige woorden of onjuist geïnterpreteerde vragen door leesfouten.

6.4 Presentatie leerstof

Leerlingen hebben verschillende leer- of denkstijlen (Vermunt, 1992; Gardner, 1999, zie voor een overzicht Kaldewey, 2007). De wijze waarop zij kennis verwerven verschilt. De ene leerling heeft praktijkervaring en concrete voorbeelden nodig, de ander heeft genoeg aan algemene principes en theoretische formules; de ene start bij details en bouwt van daaruit het grotere geheel op, de ander start bij het grotere geheel en brengt de details daarin onder; de ene pikt al luisterend veel op, de ander doet dat pas als de leerstof met een visueel schema of plaatje aangeboden wordt. Dit zijn slechts een paar voorbeelden en ondanks dat er weinig bekend is over de precieze relatie tussen denkstijlen van leerlingen, leerinhouden en werkvormen, kunnen docenten er enigszins rekening mee houden door op een gevarieerde wijze leerstof aan te bieden: een combinatie van verbale en visuele presentatie, afwisselend van abstract naar concreet met zo nu en dan de gelegenheid de leerstof handelend te verwerken (zie schema 6.1 gevarieerd aanbod van leerstof).

Schema 6.1 Gevarieerd aanbod van leerstof

Verbaal

- Geef bij klassikale instructie concrete voorbeelden bij de leerstof. Liefst voorbeelden die aansluiten bij de ervaringswereld van de leerlingen en illustreer daarmee de nieuwe kennis of de uit te voeren taak of geef leerlingen de opdracht aan te geven wat de voorbeelden met de leerstof te maken hebben.
- Introduceer begrippen die van belang zijn, en laat leerlingen ervaringen rond die begrippen bespreken en de relatie tussen de begrippen aangeven.
- Geef kort nieuwe leerstof weer en bespreek hoe leerlingen zich die eigen willen maken: oefeningen maken, bestudering van het boek, leerstof in overzichtelijk schema zetten etc.
- Geef na verbale instructie een globale opdracht en laat leerlingen aangeven hoe ze de opdracht willen uitwerken en wat daar nog voor nodig is. Leid de discussie die ontstaat.